

6. Національна система загальнообов'язкового державного соціального страхування: сучасні проблеми та стратегія розвитку / За ред. Е.М. Лібанової; Ін-т демографії та соціологічних досліджень, 2006. – 178 с.

7. Вигдорчик Н.А. Теория и практика социального страхования. Теоретические основы социального страхования. – М.: Вопросы труда, 1919. – Вып. 1. – С. 12.

8. Мачульская Е.Е., Горбачева Ж.А. Право социального обеспечения. – М.: Книжный мир, 2001. – 278 с.

9. Болотіна Н. Б. Міжнародне соціальне право – право соціального захисту людини // Актуальні проблеми формування правової держави в Україні: До 50-ї річниці Конвенції про захист прав людини та основних свобод; Матеріали міжнар. наук.-практ. конф.: У 2 ч. / За ред. М.І.Панова.–Х.: Нац. юрид. акад. України, 2000.–Ч.1.– С. 91–93.

10. Синчук С. Теорія соціального ризику за правом соціального забезпечення // Право України. – 2003. – № 3. – С. 55–59.

МАКРОЕКОНОМІЧНА ОЦІНКА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ КАПІТАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

MACROECONOMIC ESTIMATION OF INTELLECTUAL CAPITALIZATION OF ECONOMY OF UKRAINE

У статті проведено оцінку макроекономічних показників інтелектуальної капіталізації економіки. Аналіз свідчить про інфляційні процеси в країні, які виникли у зв'язку з ростом цін на товари та послуги. Доведено, що регулювання розвитку інтелектуального капіталу позитивно впливає на результативність праці, рівень ВВП держави, її економічний розвиток. Обґрунтовано необхідність проведення змін, які визначені в угоді про асоціацію з ЄС і можуть покращити рівень економіки України.

Ключові слова: валовий внутрішній продукт, валова додана вартість, кінцеві споживчі витрати домашніх господарств за цілями, кінцеві споживчі витрати сектору загального державного управління за функціями.

В статье проведена оценка макроэкономических показателей интеллектуальной капитализации экономики. Анализ свидетельствует об инфляционных процессах в стране, которые возникли в связи с ростом цен на товары и услуги. Доказано, что регулирование развития интеллектуального капитала положительно влияет на результативность труда, уровень ВВП государства, ее экономическое развитие. Доказана

необходимость проведения изменений, которые определены в соглашении об ассоциации из ЕС и могут улучшить уровень экономики Украины.

Ключевые слова: валовой внутренний продукт, валовая добавленная стоимость, конечные потребительские расходы домашних хозяйств за целями, конечные потребительские расходы сектору общего государственного управления за функциями.

The estimation of macroeconomic indexes of intellectual capitalization of economy is conducted in the article. An analysis testifies to the inflationary processes in a country, that arose up in connection with a price advance on goods and services. It is well-proven that adjusting of development of intellectual capital positively influences on effectiveness of labour, level of GDP of the state, her economic development. A necessity is well-proven realizations of changes, that is certain in an agreement about an association from EU and can improve the level of economy of Ukraine..

Key words: gross domestic product, gross valueadded, eventual consumer charges of housekeeping after aims, eventual consumer charges to the sector of general state administration after functions.

УДК 330.341.1(477):005.336.4:
[330.101.541.021]:005.585

Гинда С.М.

аспірант кафедри інформаційних систем у менеджменті
Львівський національний університет
імені Івана Франка

Постановка проблеми. Сьогодні у світовій економіці ми спостерігаємо інтеграційні, глобалізаційні процеси та кризові явища, які зумовили значні зміни у розвитку світового господарства та в економічному устрої багатьох країн. Розвиток нової господарської парадигми світу помічаємо і в економіці України.

Політичні зміни, військові дії на Сході України стримують розвиток соціально-економічної системи, інтелектуальної капіталізації економіки країни, що спричинило скорочення обсягів виробництва, призупинення реалізації інвестиційних проектів, наростання кризових явищ у соціальній

сфері. Саме тому регулювання розвитку інтелектуального капіталу позитивно впливає на результативність праці, рівень ВВП держави, її економічний розвиток та потребує подальшого дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням розглянутих проблем глибоко займалися вітчизняні та зарубіжні вчені, зокрема: Бауліна Т. В., Груба Г. І., Уляницький З. В., Шедяков В. Є., В.І.Приймак та ін.

Загалом, оцінкою інтелектуального капіталу різних країн займаються міжнародні організації такі, як: Світовий Банк, Світовий Економічний Форум, причому оцінка здійснюється регулярно (щороку, почи-

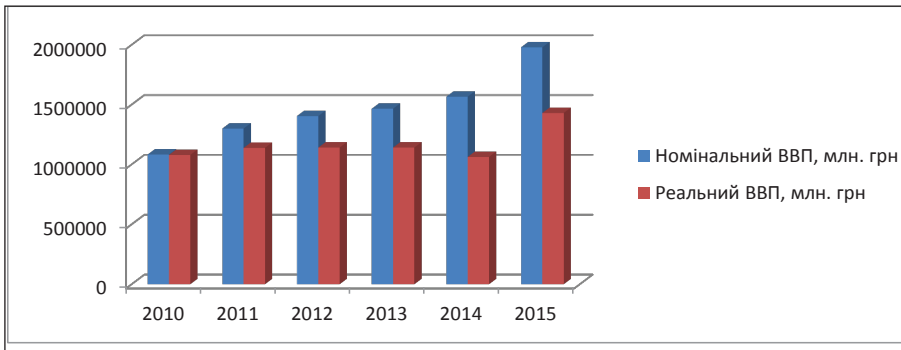

Рис. 1. Динаміка реального та номінального ВВП України за 2010-2015 рр [6]

наючи з 2004 р.) [1]. У 2015 році Україна за індексом людського розвитку посіла 81 місце із 188 країн (2014-го – 83, 2010-го – 69). За критеріями досліджуваного індексу, найкраща ситуація в нашій країні з освітою та грамотністю, значно гірші зі станом здоров'я та тривалістю життя, а найгірші – із рівнем життя. За оцінками Світового Банку сьогодні в економіці 64% від загального обсягу багатства країни, решту 16% – фізичний капітал та 20% природний [2]. Людський капітал у Японії та Німеччині становить – 80% національного багатства [3] в Україні – менше 10% [4]. Однак, для покращення якості досліджень потрібна більша кількість наукових праць, які висвітлювали б науковообґрунтовані методи оцінювання інтелектуального капіталу. У науковій літературі розглядається та використовується на практиці метод його оцінки на базі аналізування основних макроекономічних показників країни, який є найбільш прийнятним та досконалим.

Постановка завдання. Метою дослідження є визначення на основі оцінки макроекономічних показників результативності праці, ВВП держави, які спроможні стимулювати відновлення економічного зростання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ми пропонуємо оцінити, інтелектуальний капітал на основі найважливіших макроекономічних показників таких, як валовий внутрішній продукт, валова додана вартість, кінцеві споживчі витрати домашніх господарств за цілями, кінцеві споживчі витрати сектору загального державного управління за функціями. Дані для розрахунків отримуємо з офіційних джерел Державної служби статистики України за період 2012–2015рр., а саме: статистичних збірників «Національні рахунки України» та статистичних бюлетенів «Національні рахунки України», у яких відображається розвиток економіки на різних стадіях процесу відтворення, показується рух товарів і послуг, а також стан виробництва та використання валового внутрішнього продукту (валової доданої вартості).

У 1993 р. Статистична комісія ООН переходить до системи національних рахунків (СНР). З розвитком ринкової економіки перед Державним комі-

тетом статистики України виникла потреба використання вітчизняною статистикою моделі, рекомендованої ООН і прийнятої в міжнародній практиці Системи національних рахунків. В основі її є упорядкування інформації про різнобічні аспекти економічного процесу так, щоб забезпечити систему результатів цього процесу та структури економіки в країні.

У 1995 р. Україна перейшла до прийнятої в усьому світі Системи національних рахунків (СНР), яка відображає статистичну модель ринкової економіки, дає можливість оцінити її ефективність. Національні рахунки розробляються Державним комітетом статистики згідно із Системою національних рахунків ООН 1993 р. Україна не має значного досвіду застосування Системи національних рахунків, і це потребує глибинної теоретичної та практичної розробки її аспектів [5.]

Одним із найважливіших макроекономічних показників, який ми використовуємо для аналізу інтелектуального капіталу є валовий внутрішній продукт, який характеризує сукупну ринкову вартість кінцевих товарів і послуг, вироблених підприємствами, організаціями та установами у поточному періоді на економічній території країни.

В умовах поглиблення макроекономічної кризи підсилюються її негативні наслідки, про це свідчать конкретні статистичні дані про обсяги ВВП як основного узагальнюючого показника, що характеризує рівень розвитку національної економіки. Дослідження ВВП розпочнемо з аналізу номінального та реального ВВП за даними Державного комітету статистики України. Динаміка номінального та реального валового внутрішнього продукту України за 2010–2015 рр. подана на рис. 1.

Аналіз рис. 1 свідчить, що з 2010 до 2015 років обсяг номінального ВВП щорічно зростає, а обсяг реального валового внутрішнього продукту кожного наступного року менший обсягу номінального ВВП попереднього року, що є негативною динамікою і свідчить про незначний спад економіки країни. Відхилення між показниками номінального і реального ВВП свідчить про інфляційні процеси в країні у зв'язку з ростом цін на товари та послуги, а також про скорочення обсягів виробництва, споживання цих товарів та надання послуг, що відповідно позначилося на зниженні купівельної спроможності населення та його рівні життя.

З аналізу ВВП можна зробити висновок, що країна повернулася до показників трирічної давнини і перспектив на покращення економічної ситуації не спостерігається. Інфляційні процеси

продовжують зростати через девальвацію гривні, гіперзростання тарифів на комунальні послуги, яке триватиме і в наступному 2016 році.

Отримати повне уявлення про інфляційні процеси в Україні можна на підставі аналізу індекс-дефлятора ВВП, який відображає, ріст цін в економіці. Згідно даних Державної служби статистики України індекс-дефлятор ВВП України помірно зростає: так у 2011 р. він становить 114,2% у 2015 р. – 138,4%. Дана оцінка відображає реальну цінову політику, з якою зіткнулося населення країни. Ціни виросли в два і більше рази на товари широкого вжитку, особливо на імпортні [7], що було спричинено впливом зовнішніх та внутрішніх дисбалансів, несприятливою ціною політикою на зовнішніх ринках, військовим конфліктом на Сході України, анексією АР Крим і м. Севастополя.

На рисунку 2 наведено динаміку індексів фізичного обсягу валового внутрішнього продукту у цінах 2010 р., протягом 2011–2015 рр. Протягом 2011 р. в Україні спостерігалася тенденція помірного зменшення індексу фізичного обсягу ВВП, а у 2012–2013 рр. вона змінилася тенденцією стабілізації. Проте, у 2014 р. темпи скорочення склали 6,8%, а вже у 2015 р. спостерігаємо різке зростання індексу фізичного обсягу на 41,4%.

Отже, 2010-2015 рр. це період поступового виходу з економічної кризи та поживлення динаміки індексу фізичного обсягу ВВП в Україні.

Аналізуючи економічну ситуацію в Україні та економічно-розвинених країнах можна визначити недоліки державного управління економічним сектором в державі, про що свідчить такий показник, як ВВП на душу населення (рис. 3)

Динаміка ВВП на душу населення за 2010-2015 рр. подана на рис. 3.

Аналізуючи динаміку ВВП на душу населення можна сказати, що відбуваються значні його коливання, проте, спостерігаються позитивні зміни у порівнянні з 2010 р., у 2015 р. ВВП на душу населення зріс на 10%. Збільшення результатів даного показника в динаміці з одного боку – це позитивна тенденція до збільшення в економічному розумінні, а з другого – негативний соціально-економічний аспект, який відображає скорочення числа населення країни.

На нашу думку, для підвищення ефективності державного управління в нашій країні у першу чергу необхідно

залучати інвестиції в економіку країни, підвищувати якість та прозорість урядування, зміцнювати гривню, знижувати податковий та регулятивний тиск на підприємницьку діяльність, захищати права власності та трудових відносин та провести детінізацію економіки, оскільки сьогодні у тіні перебуває до 50% економіки України. Наша країна володіє значним людським та природним потенціалом, проте, кошти з державного бюджету, який наповнюється з податків та міжнародних кредитів, не були використані для модернізації виробництва, саме тому продукція втратила конкурентоспроможність на міжнародному ринку товарів, а широкий внутрішній попит значною мірою забезпечують імпортні товари [9]. Динаміку співвідношення експорту та імпорту України за досліджуваній період можна спостерігати на рис. 4.

З рисунка можна зробити висновок, що імпортні операції значно перевищують експортні і їх різниця у 2010 р. становить -31579 грн, а у 2015 спостерігаємо зростання (-39475). Що підтверджує економічну кризу в Україні, ми стверджуємо, що економіка процвітає в країні, де експортні операції перевищують імпортні, оскільки в цьому випадку відбувається збільшення валютного капіталу у країні.

На думку аналітиків Всесвітнього банку, виробнича складова ВВП розвинених країн складає 18–20%, решта 80% безпосередньо залежить від якості робочої сили. На думку американських підприємців інтелектуальний капітал підприємства, країни чи її регіону повинен складати не менше 40% у загальній структурі капіталу [10]. Р.Слоу та П. Ромер вважають, що 50% приросту ВВП відбу-

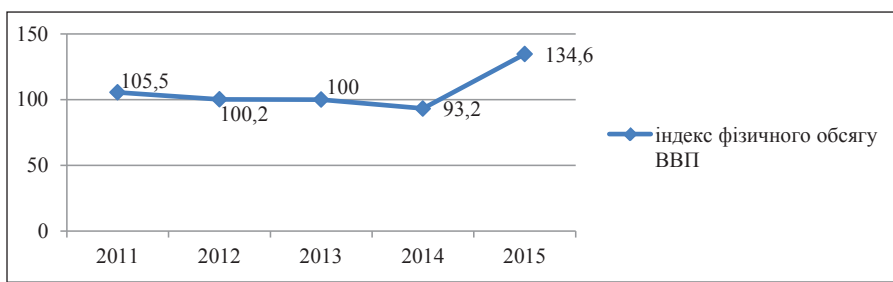

Рис. 2. Індекси фізичного обсягу валового внутрішнього продукту у цінах 2010 р., відсотків за 2011-2015 рр. [8]

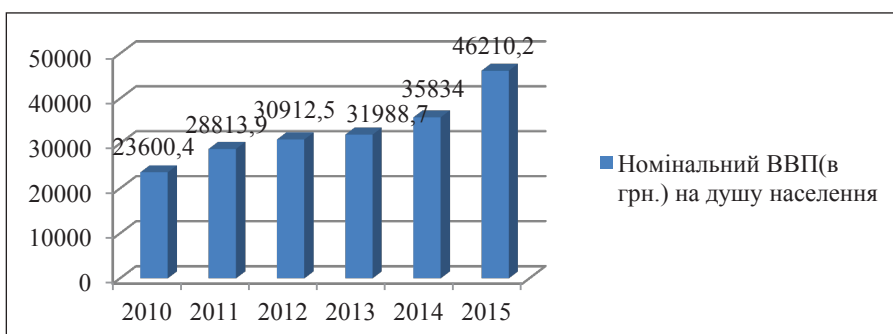

Рис. 3. Динаміка ВВП на душу населення за 2010-2015 рр. [8]

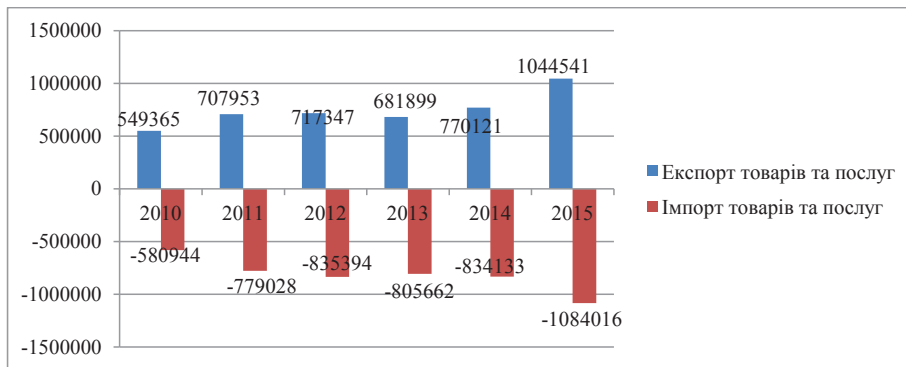

Рис. 4. Динаміка експорту та імпорту України за 2010 по 2015 рр. [6]

вається за рахунок зростання трудових ресурсів та фізичного капіталу, а 50 % на інтелектуальний капітал [11].

На думку Л.Яковенко, «нині домінуючу роль у створенні доданої вартості відіграють високотехнологічні, наукомісткі виробництва; все більшу частку ВВП забезпечують різні види послуг (у першу чергу наукомісткі). Знання та інвестиції в них безпосередньо впливають на економічне зростання і розвиток економіки. Сформована пропорція цін на сировину, продукцію, що отримується в результаті її обробки, і на «ноу-хау» складає близько 1:10:100» [12].

Наступним важливим макроекономічним показником для дослідження інтелектуального капіталу, на нашу думку, є показник який характеризує кінцеві споживчі витрати домашніх господарств. Він показує їх витрати на придбання споживчих товарів і послуг за ринковими цінами, виключаючи доходи від продажу товарів, які були у споживанні. Аналіз поведінки домогосподарств характеризується властивістю їх виступати головним споживачем створеного суспільного продукту.

Загальний обсяг кінцевих споживчих витрат домашніх господарств коригується на суму витрат, пов'язаних з купівлею товарів та оплатою послуг домашніми господарствами-резидентами за кордоном і нерезидентами у нас. Кінцеві споживчі

витрати домашніх господарств розраховуються згідно з міжнародною класифікацією індивідуального споживання за цілями (КІСЦ). Рівень споживання продуктів харчування, забезпеченість домашніх господарств товарами тривалого користування, витрат на послуг на охорону здоров'я, освіту, відпочинок і культуру вважаються важливою ознакою зростання добробуту.

Незважаючи на високі реальні темпи зростання номінальної заробітної плати (114,8% у 2012 р. і 120,5% у 2015 р. порівняно з попереднім роком) Держстат України, як основного джерела доходу, реалізований попит домашніх господарств за структурою кінцевих споживчих витрат не задовольняє потреб населення. Споживчий ринок в Україні заповнений імпортованими товарами, вітчизняний розвивається дуже повільними темпами, що призводить до помірному споживанню товарів і послуг малозабезпеченого населення та надмірне споживання заможного.

Аналіз кінцевих споживчих витрат домашніх господарств подано на рис. 5.

Протягом періоду, що розглядається, найбільш мобільними статтями споживчих витрат в Україні є витрати на продукти харчування та безалкогольні напої, так згідно з динамікою протягом 2012-2015 рр. спостерігалось зростання структури споживання українських домогосподарств 950212 млн грн у 2012 р. до 1317110 у 2015 р., тобто на 3660898 млн грн більше. Слід зазначити, що для України характерна деформована структура споживчого попиту, тому що зростає залежність у забезпеченні споживчого попиту від імпорту. У структурі кінцевих споживчих витрат домашніх господарств найбільшу їх кількість становлять витрати на харчування, а

Рис. 5. Кінцеві споживчі витрати домашніх господарств за 2012-2015 рр. [6]

Рис. 6. Валове нагромадження основного капіталу в розрізі видів нефінансових активів

частка послуг у споживчих витратах населення поступово зростає у зв'язку зі збільшенням цін на товари щоденного вжитку.

В Україні також різко зросли витрати на житло, воду, електроенергію, газ та інші види палива з 2012 р. по 2015 р. на 47 021 млн грн, що призвело до зростання цін на всі споживчі товари та послуги. Відповідно зі споживчого кошика витісняються витрати, пов'язані із задоволенням потреб населення в одязі та взутті, транспорті та зв'язку, відпочинку, культурі та освіті. Так витрати на охорону здоров'я за досліджуваний період зросли на 30738 млн грн, витрати на освіту 4691 млн грн, культуру на 12186 млн грн, таке збільшення відбулося завдяки росту тарифів на платні послуги населенню, а також переведення безкоштовних послуг у платні.

Ми стверджуємо, що причина невисокої пропозиції споживчих товарів в Україні полягає у недостатній кількості інвестицій у розвиток новітніх технологій. Так у 2012 році основними видами вкладення інвестицій стали сировинні та інфраструктурні сектори економіки: сільське господарство, промисловість, транспорт і зв'язок.

Аналіз валового нагромадження основного капіталу в розрізі видів нефінансових активів подано на рис.6.

Характерною ознакою відтворювального процесу у 2012-2015 роках залишається дуже низький рівень валового нагромадження основного капіталу, що відповідає стану початку періоду економічного зростання (у 2012 році – 266795 млн грн, а у 2015 на 2627 млн грн менше) й не відповідає потребам забезпечення розширеного економічного відтворення. Норма нагромадження на рівні 269422 млн грн у 2015 році вочевидь є недостатньою для здійснення модернізації економіки України.

Висновки з проведеного дослідження. Проведений аналіз макроекономічних показників за 2012-2015 рр. свідчить про інфляційні процеси в країні, які виникли в зв'язку з ростом цін на товари

та послуги, а також зі скороченням обсягів виробництва, споживання товарів та надання послуг, що відповідно позначилося на зниженні купівельної спроможності населення та його рівні життя. Вони продовжують зростати через девальвацію гривні, гіперзростання тарифів на комунальні послуги, що підтверджує аналіз індекс-дефлятора ВВП, який відображає реальну цінову політику, з якою зіткнулося населення країни. Ціни виросли в два і більше рази на товари, особливо на імпорتنі.

Найбільші витрати населення здійснює на продукти харчування приблизно 40 %, а також витрати на житло, воду, електроенергію, газ та інші види палива, цей фактор вплинув на зміни споживчого кошика – витісняються витрати, пов'язані із задоволенням потреб населення в одязі та взутті, транспорті та зв'язку, відпочинку, культурі та освіті.

Україна сьогодні потребує змін, які б могли піднести її на рівень світового визнання. Потреба сприятливого інвестиційного клімату, чесної судової системи, реальної боротьби з корупцією та інших реформ, які визначені в угоді про асоціацію з ЄС, могли б покращити становище нашої держави.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Andriessen D.G. The Intellectual Capital of the European Union. Measuring the Lisbon agenda. Version 2004 / D.G. Andriessen, C.D. Stam. – Centre for Research in Intellectual Capital, Netherlands, 2005. – 32 p.
2. Карпусь І.Н. Державна інвестиційна політика та механізм її реалізації: [монографія] / І.Н.Карпусь – Львів: РВВ НЛТУ України, 2011. – 348 с.
3. Інноваційний розвиток в Україні: наявний потенціал і ключові проблеми його реалізації / Аналітична доповідь Центру Разумкова / Журнал «Національна безпека і оборона» №7, 2004. с.2-25 / [електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ucerps.org/additional/analytical_report_NS55_ukr.pdf.
4. Бутнік-Сіверський О.Б. Інтелектуальний капітал: теоретичний аспект / Науково-практичний журнал "Інтелектуальний капітал" 2002. – № 1. – С. 16-27.

5. Оганян Г. А. Политическая экономия: Навч. посіб. / Г. А. Оганян, В. О. Паламарчук, А. П. Румянцев та ін.; За заг. ред. Г. А. Оганяна. – К.: МАУП, 2003. – 520 с.

6. Статистичний збірник. «Національні рахунки України» / За ред. І. М. Нікітіної, Державна служба статистики України. – К.: ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2016. – 185 с.

7. Комплексна оцінка економічної ситуації в Україні у 2014-2015 рр. (частина 1: Загальна оцінка макроекономічної ситуації) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://iac.org.ua/kompleksna-otsinkaekonomichnoyi-situatsiyi-v-ukrayini-u-2014-2015-rr-chastina-1-zagalna-otsinka-makroekonomichnoyi-situatsiyi/>.

8. Valovyj rehional'nyj produkt (2004–2014 rr.) [Gross regional product (2004–2014 years.)],

[Online], available at: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2008/vvp/vrp/vrp2008_u.xls

9. Madiar, R.O. “Priorytetni zakhody z stabilizatsii obsiahiv VVP ta prohnouzuvannia yoho dynamiky”, [Online], available at: irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.

10. Габдуллина Л.М. Интеллектуальный капитал как предпосылка эффективного функционирования про-изводства / Л.М. Габдуллина // Проблемы современной экономики. – 2008. – № 4(28). – С. 97–101

11. Patrick H. Sullivan (2000); Value-driven Intellectual Capital; How to convert Intangible Corporate Assets into Market Value. Wiley, Page 238-244

12. Яковенко Л.І. Інноваційний характер економіки знань / Л.І. Яковенко // Вісник Полтавської державної аграрної академії. – 2010. – № 2. – С. 141–145.

СТРОИТЕЛЬСТВО ТУРИСТИЧЕСКОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ И ЕГО РОЛЬ В РАЗВИТИИ ТЕРРИТОРИИ

CONSTRUCTION OF TOURISM INFRASTRUCTURE AND ITS ROLE IN THE DEVELOPMENT OF THE TERRITORY

В статье рассмотрена взаимосвязь развития территории и строительства туристической инфраструктуры. Потенциал туристических зон Украины достаточно серьезный, поэтому целесообразно развивать через строительство туристической инфраструктуры территорию. Целью исследования является установление взаимосвязи между строительством, туристической инфраструктурой и развитием территории.

Ключевые слова: туризм, строительство, туристический поток, потенциал туристических зон, туристическая инфраструктура.

У статті розглянуто взаємозв'язок розвитку території та будівництва туристичної інфраструктури. Потенціал туристичних зон України досить серйозний, тому доцільно розвивати через

будівництво туристичної інфраструктури, територію. Метою дослідження є встановлення взаємозв'язку між будівництвом, туристською інфраструктурою і розвитком території.

Ключові слова: туризм, будівництво, туристичний потік, потенціал туристичних зон, туристська інфраструктура.

The article deals with the interrelation between the development of the territory and the construction of the tourist infrastructure. The potential of tourist zones of Ukraine is quite serious, so it is advisable to develop through the construction of tourist infrastructure territory. The aim of the study is to establish the relationship between construction, tourism infrastructure and development of the territory.

Key words: tourism, construction, tourist flow, the potential of tourist zones, tourist infrastructure.

УДК 321.46

Залужина О.М.

к.т.н., доцент кафедри туризму
Кременчугский национальный
университет имени
Михаила Остроградского

Постановка проблемы. Теоретические и практические вопросы развития туристической инфраструктуры привлекают внимание широкого круга ученых. На современном этапе инфраструктура туризма является сложной системой, включающей множество подсистем, связанных между собой и оказывающих взаимное влияние на составные элементы. Именно поэтому, сложной является задача обоснования теоретико-концептуальных основ управления развитием туристической инфраструктуры.

Анализ последних исследований и публикаций. Ведущими учеными были исследованы и

применены несколько научно-методических подходов к рассмотрению развития туристической инфраструктуры [1]. Так, Архипова В. Ф. [2], Биржаков М. Б. [3], Виноградова М. В. [4], Яковлева С. И. [5, 6] изучали развитие туристической инфраструктуры с позиции управления и организации. Лазарева Б. О., Чудновский А. Д., Перекрестова Н. Л., Брагин Г. А., Акимова В. И. и др. рассматривают туристическую инфраструктуру с позиции транспортно-логистического обеспечения туризма [7]. Территориальная организация туристической инфраструктуры представлена в работах Комарова М. П., Левизова А. С., Лимонина И. Г., Таран Л. П. и др.